

Микичур Т. С. Проблема гуманно-ціннісного виховання дітей у педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського/ Т. С. Білик // Реалізація ідей В.О. Сухомлинського в практиці роботи сучасної початкової школи: Збірник матеріалів регіональних педагогічних читань. – Вінниця: ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2012. – Вип.8. – С. 128-129

ПРОБЛЕМА ГУМАННО-ЦІННІСНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ У ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ В.О.СУХОМЛИНСЬКОГО

Гуманно-ціннісне виховання - сукупність умов максимально сприятливих для розвитку особистості у ціннісній для неї діяльності, що відрізняється визнанням унікальності, самобутності, самоцінності кожної дитини, а тому передбачає ставлення до вихованців як до суб'єкта життєдіяльності, забезпечує реалізацію принципу на "рівних", відтак результатом має стати особистість, котра само розвивається і саморегулюється, володіє глибоким самоусвідомленням, є суб'єктом пізнання. Воно передбачає ставлення вихователя до вихованця як до особистості.

Проблема гуманно-ціннісного виховання завжди була і є актуальною. Сьогодні вирішення цієї проблеми потребує особливої уваги, бо така виховна система ставить в епіцентр виховання особистість як найвищу цінність життя, вимагає шанобливого ставлення до кожного учня, забезпечення свободи совісті, віросповідання, світогляду, передбачає визначення індивідуальної траєкторії розвитку кожного учня з урахуванням його поглядів, інтересів, потреб, життєвої позиції, стосунків з іншими людьми.

Учитель в школі, насамперед, має справу з цілісною особистістю дитини. Кожен учень цікавий своєю унікальністю, і гуманно-ціннісне виховання дозволяє зберегти цю унікальність, виростити самоцінну особистість, розвинути схильності і таланти, розширити можливості кожного "Я" і, просто кажучи, - виховати маленьку людину на найкращих цінностях. Коли дитина приходить до школи, то класний колектив стає реальним світом, і відносини в ньому мають не тільки "навчальний" характер. Атмосфера у класному колективі впливає і на

процес навчання. Виховання, формування особистості дитини здійснюється щодня в буденному житті. Тому дуже важливо, щоб повсякденне життя і діяльність школяра стали різноманітними, змістовними і будувались на основі найвищих моральних якостей для школяра повинен стати сам процес придбання нових знань, пізнання світу з труднощами, успіхами і невдачами. Ні з чим незрівнянну радість доставляють спілкування з товаришами, колективні справи, ігри, спільні переживання, долучення до праці та суспільно-корисної діяльності. Кожна дитина повинна бути в чомусь не гірше інших, а, може, й перевершувати в чомусь: хтось добре віршує, хтось - танцює, хтось знає математику краще за інших, хтось - іноземну мову, а хтось є надзвичайно ерудованим, бо читає багато книг. Завдання вчителя - допомогти кожній дитині якнайповніше розкрити особистісний потенціал.

У школі вихованець є суб'єктом шкільного життя, вільною особистістю, що має потребу в саморозвитку. Тому виховання повинно бути зорієнтоване на розвиток внутрішнього світу учня, на міжособове спілкування, діалог, на допомогу в особистісному зростанні. Формування особистості передбачає не тільки рівень розвитку соціальних якостей людини, а й виховання цінностей, що виражає "ідеал людини, який у будь-яких умовах зберігає справжню людяність" (В.О. Сухомлинський)

У вітчизняній педагогіці ідеал гуманно-ціннісного виховання блискуче реалізував у 50-60 роках ХХ століття В.О. Сухомлинський. Вихователь, на його думку, повинен уживатись у світ дитини, бути наставником і другом, однодумцем, "пережити з ним радість перемоги і гіркоту втрати" [5, 450]. Уся освітня система керованої ним Павлиської середньої школи була орієнтована на творення щастя кожного вихованця, доброго ставлення до дітей, створення умов для індивідуально-творчого розвитку кожної особистості. "Виховання полягає в тому, - стверджував він, - щоб уміло, розумно, мудро, тонко, сердечно торкнутися до кожної з тисячі граней, знайти ту, яка, якщо її як перлину шліфувати, засяє неповторним сяйвом

людського таланту, а це сьйво принесе людині особисте щастя. Відкрити в кожній дитині лише її неповторну грань, - у цьому мистецтво виховання" [6, 203].

У програмі роботи школи поряд із загальними категоріями (моральний ідеал, гідність, працьовитість, справедливість) достатньо реалізуються й такі, як щастя, радість, співчуття, духовність. Останні й відображають зміст гуманності як інтегральної риси особистості. Проте заслуга В.О. Сухомлинського полягає не лише в тому, що він ввів ці поняття до змісту виховання, але, насамперед, в реалізації цих понять у практиці з учнями. У Павлівській школі завжди поважали гідність дитини, оскільки без любові до вихованців, за переконанням В.Сухомлинського, будь-які розмови про гідність і людяність стають порожнім звуком [6. 168].

Головною метою навчально-виховного процесу В.О. Сухомлинський вважав всебічний розвиток особистості. Одним із основних положень у системі поглядів В.О.Сухомлинського :сутність навчально-виховного процесу є положення про неповторність кожної дитини, вони є ніби наріжним каменем, на якому побудована вся система поглядів В. О.Сухомлинського на проблеми виховання. Таке ж важливе значення воно має і для концепції гуманно-ціннісного виховання, оскільки саме з нього випливає положення про дитину як найвищу цінність і, відповідно головного суб'єкта навчально-виховного процесу, до якого вчитель повинен ставитись з повагою.

Ідеї гуманно-ціннісного виховання пронизують усю творчість В.О.Сухомлинського. Він постійно підкреслював: нема й не може бути виховання без людської любові й поваги до вихованців. Творення добра, для людей має стати звичайною нормою поведінки, адже всі загальні принципи передбачають людське, співчутливе, дбайливе ставлення людини до дитини [7, 21].

Наукова спадщина видатного педагога активно вивчається сучасною

шкільною практикою. Чимало вчителів початкових класів впроваджують у щоденну роботу з дітьми його гуманно орієнтовані педагогічні ідеї. Зокрема, заслуговує на увагу досвід учителя початкових класів Кондратюк Т.П., навчально-виховного комплексу № 2 М. Хмельницького. У виховній палітрі цього педагога спостерігаємо такі прийоми роботи, як диференційовані за важкістю домашні завдання, індивідуально дібрані доручення кожному школяру, конкурси учнівських талантів тощо. Це значно допомагає вчителю створити для кожного учня ситуацію успіху з метою оптимального розкриття його індивідуальних можливостей.

Отже, ідеї педагога-гуманіста В.О. Сухомлинського - це золотий фонд національної школи та педагогічної думки, який потрібно системно враховувати у реформуванні навчально-виховного процесу школи першого ступеня.

Література:

1. Антоненць М. Гуманізм педагогічних нововведень В.О.Сухомлинського //Початкова школа -1997. - № 9. - С 35-38.
2. Бех І.Д. Виховання особистості: У 2 кн. - Кн. 1. Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади: Наук, видання. - К.: *Либідь*, 2003. - 280 с.
3. Гончаренко С. *Український педагогічний словник*. - К: *Либідь*, 1997. -376 с
4. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи. - К., 1999. -416 с
5. Сухомлинський В.О. Людина - найвища цінність //Вибрані твори: В 5-ти т. - Т. 3. - К.: Радянська школа, 1977.-С. 446-472.
6. Сухомлинський В.О. Павлівська середня школа // Вибрані твори в 5 т. - Т. 4. - К., 1977. - С 145-385.
7. Сухомлинський В.О. Проблеми виховання всебічно розвинної особистості //Вибрані твори: У 5 т. - К.: Радянська школа, 1976.-Т. 1.-С. 5-502.
8. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям //Вибрані твори: В 5-ти т. - Т. 3. - К:

Радянська школа, 1977. - С 7-282.

9. Сухомлинський В.О. Сто порад учителям //Вибрані твори: У 5 т. - К.: Радянська школа, 1976. - Т. 2. - С.419-654.

10. Сухомлинський В.О. Як виховати справжню людину //Вибрані твори: У 5 т. - К. : Радянська школа, 1976. -Т.2. -С. 147-416.